

**Verkenning bovenschoolse visie Jonge Kind: voor leerkrachten,
door leerkrachten.**

Het belang van onderwijs aan het jonge kind

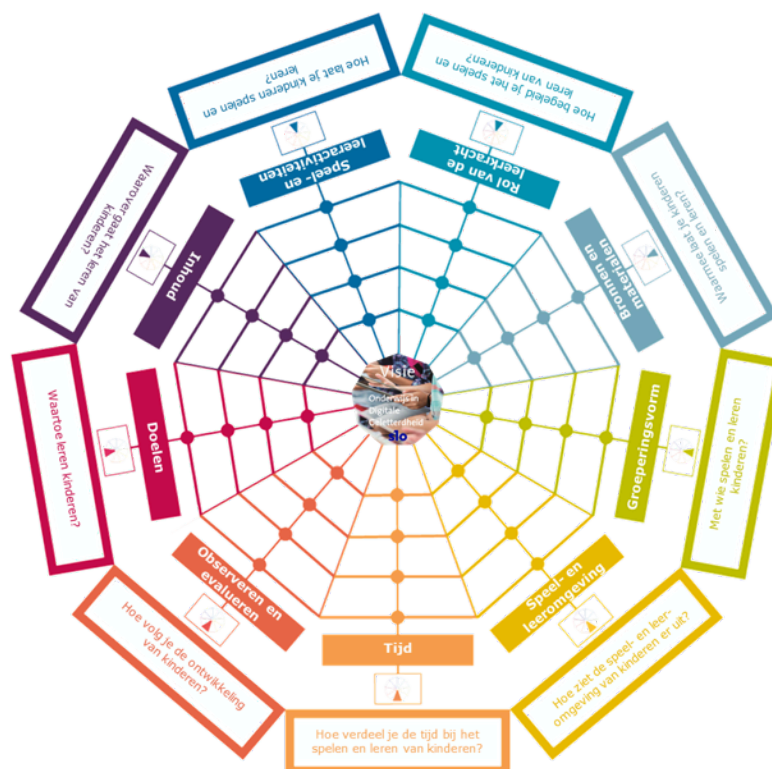
Verkenning bovenschoolse visie Jonge Kind: voor leerkrachten, door leerkrachten.

Het belang van onderwijs aan het jonge kind

Deze verkenning op een visie is ontstaan vanuit het leerteam jonge kind. De leerkrachten waren nieuwsgierig naar gedeelde waarden binnen de scholen van Innoord. Het visiespel jonge kind van het SLO heeft ons hiervoor de kaders gegeven. Met de input van verschillende scholen binnen Innoord is dit document tot stand gekomen. Het document kan ondersteunend zijn bij het ontwikkelen van een eigen schoolvisie en maakt duidelijk dat we meer overeenkomen dan dat we verschillen.

Kernwaarden

Elke school van Innoord bepaalt op basis van haar eigen visie op onderwijs, de populatie van de school en op basis van de leerlijnen jonge kind (SLO) wat de belangrijkste domeinen zijn en hoe ze die onderwijzen. Innoord hecht waarde aan de (accent)verschillen die er tussen de scholen zijn en elke school is vrij om eigen goed doordachte keuzes te maken. Vanuit schoolbezoeken is er gekeken wat de scholen binnen Innoord delen aan kernwaarden.

Bron: SLO

Doelen

Waartoe spelen en leren jonge kinderen?

Doelen sluiten aan op de beginsituatie en de zone van naaste ontwikkeling van de

kinderen en zijn oplopend in moeilijkheidsgraad. Er is sprake van een doorlopende leerlijn van de voorschool naar groep 1-2 en vervolgens groep 3-4. Het streven is om de belangstelling van de kinderen mee te nemen in de onderwerpen die aan de orde komen.

Inhoud

Waarover gaat het spelen en leren van jonge kinderen?

De leerinhouden worden thematisch aangeboden en deze richten zich (in elk geval) op taal, rekenen, sociaal-emotionele ontwikkeling, motoriek, spelontwikkeling en creatieve ontwikkeling. Deze worden zo veel mogelijk gedifferentieerd aangeboden. De aangeboden inhoud zorgt voor een doorlopende leerlijn gedurende de voor- en vroegschoolse periode.

Speel- en leeractiviteiten

Hoe laat je jonge kinderen spelen en leren?

Kinderen leren in interactie met andere kinderen, volwassenen en de omgeving. Leeractiviteiten zijn gebaseerd op de zone van de naaste ontwikkeling. We laten ons inspireren door de diversiteit aan onderwijsvisies en theorieën binnen Innoord.

De rol van de leerkracht

Hoe begeleid je het spelen en leren van jonge kinderen?

De leerkracht vervult verschillende rollen. De rol van pedagoog om de relatie, competentie en autonomie te versterken. De rol van didacticus die per situatie keuzes maakt, instructie geeft waar het moet en laat ontdekken waar het kan. De leerkracht reflecteert daarbij op eigen handelen.

De leerkracht heeft zichtbaar hoge verwachtingen van kinderen. Er wordt instructie gegeven waar het nodig is en er is ruimte voor ontdekken waar het kan.

Bronnen en materialen

Waarvoor laat je jonge kinderen spelen en leren?

Kinderen werken met diverse bronnen en materialen. Dit kan uiteenlopen van ontwikkelingsmaterialen, speelmateriaal, materiaal uit de echte wereld, boeken tot andere media. Er zijn voorbeelden van de thuistaal aanwezig, zodat kinderen zich kunnen herkennen in de speelleeromgeving. Kinderen gebruiken materialen die de brede ontwikkeling stimuleren. Dit is ook terug te zien in de buitenruimte. Er wordt gestreefd naar een balans in leerkrachtgestuurde en kindgestuurde keuzes van materialen.

Groeperingsvorm

Met wie spelen en leren jonge kinderen?

De leerkracht benut veel kansen om de onderlinge interactie tussen kinderen te stimuleren. Kinderen leren met een volwassene die hen weet uit te dagen. De groepeeringsvormen zijn afwisselend: individueel, in groepjes of klassikaal.

Speel- en leeromgeving

Hoe ziet de speel- en leeromgeving van jonge kinderen eruit?

Er is een rijke, krachtige en betekenisvolle speel- en leeromgeving die speelhoeken bevat. Kinderen spelen en werken overal: op de grond, in hoeken en soms aan een tafel. Activiteiten vinden zowel binnen als buiten de school plaats. In de speel-leeromgeving wordt rekening gehouden met de culturele achtergrond van de kinderen.

Tijd

Hoe verdeel je de tijd bij het spelen en leren van jonge kinderen?

Gedurende het schooljaar is er een gelijkmatige aandacht voor alle ontwikkelingsgebieden. Hiervoor is een thema-/jaar-/dag of weekplanning aanwezig. Daarbinnen is voldoende ruimte om herhaald aanbod en actueel aanbod flexibel te kunnen plannen. Tevens plant de leerkracht tijd om te observeren, zodat de onderwijstijd goed benut en afgestemd wordt.

Tijd is voor het jonge kind nog een abstract begrip. Daarom wordt de tijd zichtbaar gemaakt in de klas. In de praktijk is het dagritme zichtbaar voor de kinderen en wordt actief gebruikt. Dit zorgt voor voorspelbaarheid en biedt kinderen veiligheid.

Observeren en evalueren

Hoe volg je de ontwikkeling van jonge kinderen?

De leerkrachten plannen observaties en registraties gestructureerd in en bespreken de ontwikkeling van de kinderen met collega's (collegiale consultaties). Het kind wordt zowel op product als op proces geëvalueerd. Monitoring vindt voornamelijk plaats door observatie van en/of gesprekken met kinderen. In oudergesprekken bespreekt de leerkracht de voortgang in de ontwikkeling van het kind.

Slotwoord

De input van de leerkrachten, intern-begeleiders en directies is leidend geweest bij het opstellen van deze visie. De deelnemers hebben de bijeenkomsten als positief en nuttig ervaren. Onderstaand een aantal opmerkingen die deelnemers hebben meegegeven:

"Samen hardop denken, met elkaar in gesprek zijn over het onderwijs aan het jonge kind (in dialoog)."

"De ontwikkeling van een jong kind wordt bekeken vanuit zijn totaliteit en beslaat alle ontwikkelingsgebieden."

"Soms lijkt het alsof we tegenovergesteld denken, maar we komen toch uit bij hetzelfde doel."

"Veel wegen (visies) in onderwijsland, stilstaan/ bewustwording bij waar ik sta."

"Met elkaar een schaakspel, maar wel allemaal een eigen vorm (schaakstuk)."

"Deze bijeenkomst (het visiespel) gaf ons de mogelijkheid om te ontdekken en keuzes te maken."

"Fijn om hierover mee te mogen denken."

"Meerdere mensen zijn nodig om tot een bovenschoolse visie te komen. Bovenschoolse visie is de zon, de scholen zijn de bloemen." "Groeien op hun eigen manier naar de zon toe."

"Mooi om naar elkaar te luisteren, zienswijze te delen en er samen uit te komen."

"Praten met elkaar, delen van gedachten als sleutel voor het vervolg en komen tot succes!" "Zorg dat deze sleutel op alle scholen past."

Wij willen de scholen bedanken die tijd hebben gemaakt om samen hardop na te denken over betekenisvol onderwijs aan het jonge kind. Jullie input is van grote waarde geweest.

Januari, 2025

Dit document is opgesteld door Thea de Jong en Tirza Carmiggelt.

Begrippenlijst

Collegiale consultaties	Collegiale consultatie is een vorm van gesprekken met collega's waarbij informatie en adviezen worden uitgewisseld.
Differentiatie	Differentiatie is het aanpassen van lesinhoud, instructie en begeleiding aan de verschillende niveaus van leerlingen, zodat ieder kind optimaal kan leren.
Jonge kind	Kinderen in de leeftijd tussen de 2 en 8 jaar.
Ontwikkelingsgebieden	De belangrijkste gebieden zijn lichamelijke, motorische, cognitieve, sociale, emotionele en de spraak en taalontwikkeling.
Ontwikkelingsmaterialen	Materialen om het ontwikkelingsproces van kinderen gericht te beïnvloeden.
Rijke leeromgeving	Een omgeving die aansluit op de interesse en leefwereld van kinderen en biedt de mogelijkheid om op ontdekking te gaan, gevarieerde ervaringen op te doen en in aanraking te komen met nieuwe kennis en ideeën. Een rijke leeromgeving biedt dus ook uitdaging voor kinderen.
Speelhoeken	Een hoek is een deel van het lokaal (al dan niet afgeschermd door bijvoorbeeld kasten) waar één of meerdere kinderen zich spelend ontwikkelen of doelgericht met een bepaalde activiteit bezig zijn.
Speelleeromgeving	De speelleeromgeving bestaat uit alles wat het leren en ontwikkelen van kinderen beïnvloedt. Je denkt al snel aan materiaal en inrichting, maar het gaat ook om de dagelijkse routines, de andere kinderen en de interactie met de professional.

Spelen	In onderwijs aan jonge kinderen beweegt spel zich in een continuüm tussen kind gestuurd en leerkracht gestuurd spelen waarbij vrij spel de meest kind gestuurde variant is van spelen en expliciete directe instructie de meest leerkrachtgestuurde manier is van spelen.
SLO	Stichting Leerplanontwikkeling
Thuis taal	De taal die bij kinderen thuis wordt gesproken. Dit wordt ook wel de moedertaal genoemd.
Vroegschoolse educatie	Kinderen mogen vanaf 4 jaar naar de basisschool. Dat geldt ook voor kinderen die naar de voorschoolse educatie gingen. Ook op de basisschool is er extra aandacht voor kinderen die dat nodig hebben. Veel basisscholen geven bijvoorbeeld extra aandacht aan taal en lezen. Of kinderen krijgen onderwijs in kleinere groepen, zodat ze meer persoonlijke aandacht krijgen. Basisscholen ontvangen hiervoor extra geld. Scholen bepalen zelf hoe zij dit geld besteden.
Voorschoolse educatie	Is bedoeld voor peuters van 2,5 tot 4 jaar die baat hebben bij extra ondersteuning in hun ontwikkeling. Dit draagt bij aan een goede start op de basisschool
Zone van naaste ontwikkeling	Het aanspreken of begeleiden van een kind op een niveau dat net buiten bereik is van wat het kind zelf kan. Wat een kind zelfstandig kan, is de actuele ontwikkeling. Waar een kind hulp bij nodig heeft, is de naaste ontwikkeling.

Bronnenlijst

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) & PO-Raad. (2016). *Doorstromen van kleuters* [Brochure].

Redactie HJK. (z.j.). *HJK: Tijdschrift voor het jonge kind*.

Stichting Leerplanontwikkeling (SLO). (2023). *Visie op educatie en onderwijs aan jonge kinderen*. Geraadpleegd vanaf januari 2023, van <https://www.slo.nl/thema/meer/jonge-kind/educatie-onderwijs/visie-educatie-onderwijs-jonge-kinderen/>

Universiteit Utrecht. (2020, 3 januari). *Hoe creëer je een betekenisvolle speel-/leeromgeving?* Geraadpleegd in december 2024, van <https://earlyyearsblog.nl/2020/01/03/hoe-creer-je-een-betekenisvolle-speelleeromgeving/>

Van den Berg, H., Land, I., & Meijsing, I. (2023). *Liefde voor letters en lezen*. (2e druk). Swp, Uitgeverij B.V.

Van der Plank, I. (2024). *Kleuters en spel*. (2e druk). LannooCampus

Wij-leren.nl. (2023). *Leeromgevingen*. Geraadpleegd vanaf januari 2023, van <https://wij-leren.nl/leeromgevingen.php>